

Uvodnik

Začelo se je s Prešernom

»Odobrava se OUR ADIT – Državna založba Slovenije« iz Ljubljane unosenje i rasturanje u 100 primeraka na slovenačko-nemačkom izdanju, a 50 primerka na slovenačko-eksperantskom izdanju knjige Franca Prešerna »Sonetni venec«, koju je izdala i štampala Moharjeva založba, Celovec, Klagenfurt. Austrija,« je bil odgovor na našo prošnjo dovoljenja uvoza prvih dvojezičnih knjižic

Prešernovega Sonetnega venca, ki smo jih izdali leta 1986 z nemškimi in esperantskimi prevodi in ilustracijami Valentina Omana ter spremnima besedama univerzitetnih profesorjev Naceta Šumija (o Omanu) in Borisa Paternuja (o Prešernu). To je bil naš prvi poskus uradnega uvoza naših knjig v Jugoslavijo, v katere Republiko Sloveniji je bil pač glavni knjižni trg naših slovenskih knjig.

To dovoljenje »Saveznega sekretarijata za unutrašnje poslove« v Beogradu za uvoz 100 (v besedah: stotih) izvodov Prešernovega »Sonetnega venca« nam ni dal miru. Hotel sem spoznati Srba, ki ocenjuje slovenske knjige in jim daje dovoljenje. Na dovoljenju je bil naveden Stanko Trajkovski ... na navedenem naslovu v Beogradu ga nisem našel – nihče ga tam tudi ni poznal. Sumim, da so ta dovoljenja (»Rešenja«) pisali kar slovenski politiki v Ljubljani, ki jim je Partija pač zaupala.

»Knjige so orožje« – je citiral miličnik na Ljubelju nemškega pisatelja Berta Brechta, ko naju je zasačil s paketi revije »Celovski zvon« v prtljažniku, ki sva jih z Vinkom Ošlakom pač peljala v »matico« slovenskega kulturnega prostora, izvide »Sonetnega venca« za predstavitev v Prešernovi domačiji v Vrbi pa nama je pustil. Čeprav sva upala, da nama jih bodo tudi vzeli in bi bil ta poseg gotovo prišel v slovensko televizijo, ki je na široko poročala v o tej predstavitvi. Spoznaj se!

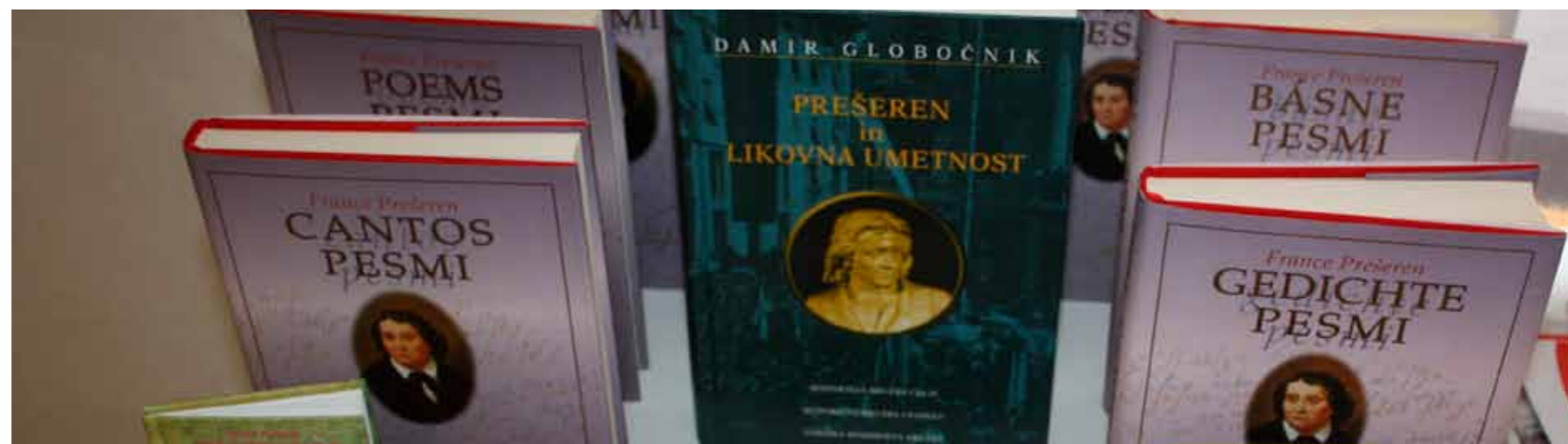
Nato smo izdali »Sonetni venec« tudi s francoskim, italijanskim, kitajskim in angleškim prevodom in Omanovimi slikami ter izbor Prešernove »Poezije« v več dvojezičnih izdajah (nemška, angleška, francoska, italijanska, španska, ruska, madžarska in slovaška izdaja mi pridejo takoj na misel) s tehtnimi spremnimi besedami in jih slavnostno predstavili v znamenitem gradu Kiselstein v Prešernovem Kranju. To je bil utrinek začetka »Prešernove poti v svet«, ki se je dogodil pred več ko 20 leti prav v Mohorjevi v Celovcu, in utrl pot knjig zamejskih in zdomskih založb v vse knjigarne in knjižnice samostojne Republike Slovenije.

Franc Kattinig, vodja
Mohorjeve založbe v Celovcu
1981-2007

Ob slovenskem KULTURNEM PRAZNIKU

Vse se vrti okoli Prešerna

France Prešeren: Sonetni venec, prevodi v nemščino, angleščino, francoščino, in kitajščino, ISBN 3-85013-045-2

France Prešeren: Pesmi, prevodi v nemščino, angleščino, ruščino, španščino, italijanščino in francoščino ISBN: 3-85013-580-2

France Prešeren velja za prvega in vodilnega klasika slovenske poezije, za klasika ne samo v nacionalnem ali regionalnem smislu, temveč po merilih razvitih evropskih literatov, je v spremni besedi za knjigo France Prešeren – Pesmi zapisal prešernoslovec Boris Paternu. Mohorjeva založba je v Prešernovem letu 2000 izdala knjigo, ki vsebuje pesmi velikega pesnika. Kmalu so izšli prevodi te knjige v nemščino, angleščino, ruščino, španščino, italijanščino, francoščino, madžarščino in slovaščino.

Že sam Prešeren je v pismu leta 1873 svojemu prijatelju Stanku Vrazu napisal: »Namen naših pesmi in siceršnje literarne dejavnosti ni nič drugega kot kultivirati naš materin jezik.« Josip Stritar je leta 1866 Prešerna označil takole: »Kar je Angležem Shakespeare, Francozom Racine, Italijanom Dante, Nemcem Goethe, Rusom Puškin, Poljakom Mickiewicz – to je Slovencem Prešeren.« Zato vzemite v roke knjigo in preberite kako Prešernovo pesem. Morda boste segli tudi po majhni knjižici Sonetni venec, ki je izšla v številnih jezikih (v nemščini, angleščini, francoščini in kitajščini in v esperantu), ilustriral pa jo je Valentin Oman.

Sonetni venec – misli prevajalca

Pričujoči nemški prevod Sonetnega venca Franceta Prešerna (1800-1849), ki sem ga tvegala, je bolj ali manj sad pozne ljubezni, za kar je mogoče najti dva razloga. Če se mi je kot hamburškemu študentu ob začetnih korakih v svet slovanskih književnosti kazal vzpon na slovenski Parnas komaj kaj obetaven – kljub dotedanjim bidermajerskim prevodom v nemščino, ali pa ravno zaradi njih – potem sem po prihodu na Koroško, ki sem jo izbral za svojo novo domovino, zaradi nezadostnega znanja drugega deželnega jezika našel vedno dovolj razlogov, da sem se izogibal osebnemu soočenju z občudovano in mnogopomensko umetnino. Ravno za 150-letnico prve objave Sonetnega venca – v posebni prilogi Ilirskega lista 22. februarja 1834 – pa se je tleče nezadovoljstvo nad dejanskim stanjem spremenilo v kljubovalno »zdaj ali nikoli!« Sledilo je nekaj noči brez spanja, ki jih je povzročila ravno tista dama, ki tudi pesniku ni dala spati: Julija.

Julija. Njej, katere zemeljsko sled ohranja akrostih magistrala, je kazalo posvetiti tudi prevod Sonetnega venca,

katerega nedosegljivost se nam današnjim zdi pravzaprav komajda še dojemljiva prvina idealnega in katerega čar je mogoče samo zaslutiti iz oddaljene, skorajda ikonične nadresničnosti, s kakršno je Prešernov sodobnik in prijatelj slikar Langus opremil portret ljubljanske meščanske hčere. Ne, Julijini podobi, kakršna se steka iz projekcijskih črt eksistencialne problematike samega pesnika – iz njegove brezpogojne zahteve po nedeljeni naklonjenosti, ki bi edina lahko preoralala ledino njegovega pesniškega navdiha: njen najplemenitejši sad bi dozorel v nacionalno poezijo, s katero bi bilo mogoče pesnikov narod popeljati iz duhovne odvisnosti in kulturnega zamudništva v svetlejšo prihodnost. Tako vsaj bi lahko sledili njegovi najznačilnejši miselni liniji, ki kot rdeči trak prepleta vse podobe in motive Sonetnega venca, ideje evropske visoke romantike, kot sta jih oblikovala brata Schlegel: narod se konstituira v svojem jeziku, v svoji duhovni kulturi, v svoji umetnosti – najbolj zahtevna in hkrati najbolj univerzalna umetniška oblika, ki naj bi jo zmožni narod z razvitim jezikom in kulturno zavestjo, je sonet. Mogoče je ironija romantike v tem, da je Prešernov Sonetni venec prerasel v slovensko nacionalno konstituanto, da pa pesnikov brezpogojni

nagovor njej ni bil uslišan. **Ali je bila uslišana pozna ljubezen prevajalca?** V ogledalu spomina se vpreženi Pegaz še vedno vzpenja pod utesnjujočo uzdo akrostiha, ki ne le da določa potek vsakega verza v magistralu, pač pa z neizprosnim nasiljem rim začetnih in končnih verzov opredeljuje tudi prevajalsko usodo vsakega posameznega soneta. Toda kolikor bolj neizprosnost ritem in rima zožujeta prevajalčev prostor, toliko jasneje prihajajo na dan stroge strukture pesniške idejne zgradbe, s skladnostjo in čvrstostjo zgrajene renesančne galerije, ki vabi k zbranemu, slovesnemu sprehodu mimo sublimirane samoupodobitve zadržane, a vendar osupljive strasti, tudi mimo zavesti o lastni tragiki, ki se skriva za rahlim nasmehom upanja. Razstavni prostori prehajajo neopazno drug v drugega, toda imaginarni prag, v katerega je vklesano skrivno znamenje, vedno znova in znova vabi k predahu, k pogledu nazaj in spet naprej, saj intimne miniature, podobe cvetic in pokrajin, mitske alegorije in junška dejanja ravno ob njem zažarijo v pomensko polni in stopnjevani osvetlitvi. Skrivna znamenja pa se spojujejo v njeno ime, nad osebno izkušnjo, odstran vsakršne geografske danosti, zunaj vseh časov: Julija.

Klaus Detlef Olof